

[Електронний ресурс] : Верховний Суд України. — Режим доступу : [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/F137F88C3D532965C22581D4003A6158](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/F137F88C3D532965C22581D4003A6158). — Назва з екрана.

3. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс] : закон України від 05.04.2001 № 2341-III. — Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. — Назва з екрана.

4. Welch v. the United Kingdom, 9 February 1995, Series A no. 307-A [Електронний ресурс] — Режим доступу : <https://gm.coe.int/16806ebd5d>. — Назва з екрана.

5. Varvara v. Italy, 29 October 2013, Series A no. 17475/09 [Електронний ресурс] — Режим доступу : <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=001-128094&filename=001-128094.pdf>. — Назва з екрана.

6. Immobiliare Saffi v. Italy, 28 July 1999, Series A no. 22774/93 [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.legal-tools.org/doc/f93aac/pdf/>. — Назва з екрана.

7. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя: Науково-методичний посібник для суддів. — 2-ге вид. випр., допов. — К.: Координатор проектів ОБСЄ в Україні. — 2015. — 208 с.

8. Справа «Христов проти України» (Заява N 24465/04) [Електронний ресурс] : рішення Європейського суду з прав людини від 19.02.2009. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_443. — Назва з екрана.

О.Ю. Колеснік,

студ. II курсу, спеціальність «Право»

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

**Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри права,
кримінального процесу та криміналістики Т.О. Павлова**

НОВЕЛИ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО НАСИЛЬСТВА НАД ЖІНКАМИ ТА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

На протязі останніх років проблема домашнього насилля відноситься до найбільш обговорюваних та актуальних. Однією з головних причин безкарності домашнього насильства є невірна оцінка серйозності даної проблеми. Тобто сучасне суспільство такі поняття, як «конфлікт» і «наси́льство» розуміє як абсолютно рівнозначні. У на-

шому суспільстві склалося таке уявлення, що конфлікти повинні вирішуватися всередині сім'ї. Але обрана політика замовчування щорічно калічить долі тисяч українок і їх дітей. За загальною статистикою, лише 10% жінок, які постраждали від домашнього насильства, звертаються за допомогою до правоохоронних органів, оскільки не впевнені в тому, що існує справді дієвий механізм захисту своїх прав [1]. Оскільки наразі відбувається значне посилення діяльності органів державної влади в напрямку адаптації українського законодавства до норм європейського права, не залишилося без уваги і це питання. Верховна Рада України, у зв'язку з підписанням Україною 7 листопада 2011 р. Конвенції Ради Європи «Про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» від 11 травня 2011 р. [2], 6 грудня 2017 р. прийняла Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» (далі — Стамбульська Конвенція), яким внесуться зміни до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України, які набирають чинності з 11.01.2019 р. [3].

Згідно з нормами вказаного закону, Кримінальний кодекс України планується доповнити новою нормою про домашнє насильство. Так, відповідно до ст. 126¹, домашнє насильство — це умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи [3, ст. 126¹]. Тобто під термін «домашнє насильство» підпадають усі акти фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, вчинені між колишнім чи теперішнім подружжям чи людьми, які разом живуть чи жили [4]. Вказані законодавчі зміни дозволять національній поліції контролювати поведінку порушника, аби уникнути повторного насилля, стежити, щоб порушник дотримувався накладених на нього тимчасових обмежень і виконував певні обов'язки. Цими змінами буде забезпечено відповідність законодавства України сучасним європейським стандартам у цій сфері.

Важливе місце займають зміни в Загальній частині КК України. До обставин, які пом'якшують покарання, буде віднесено вчинення злочину під впливом сильного душевного хвилювання, викликаного жорстоким поведінням, або таким, що принижує честь і гідність особи, а також за наявності системного характеру такого поведіння з боку потерпілого [3, п. 7 ст. 66]. А до обтяжуючих : вчинення зло-

чину на ґрунті статевої приналежності [2, п. 3 ст. 67], щодо особи з інвалідністю, особи, яка страждає на психічний розлад, зокрема на недоумство, має вади розумового розвитку, а також вчинення злочину у присутності дитини [3, п. 6 ст. 67]. Ці нововведення говорять про те, що вітчизняне кримінальне законодавство розвивається з одного боку у напрямі гуманізації, з іншого — розширюється кількість обтяжуючих обставин, які враховують фізичні та психічні захворювання потерпілих, а також вчинення злочину у присутності дитини, що підсилює захист вказаної категорії осіб у кримінальному процесі. Наприклад, дитина, яка спостерігала за домашнім насильством, в перспективі може мати досить серйозні психічні розлади, що є криміногенним фактором. Тому, введення такої обтяжуючої обставини, як вчинення злочину у присутності дитини, є дієвим прикладом загальної превенції.

Законодавчі зміни в інтересах потерпілого від злочину, передбачають особливі обмежувальні заходи, які повинні застосовуватися до осіб, які вчинили домашнє насильство, відповідно до ст. 91¹ КК України до них відносяться: заборона перебувати в місці спільного проживання з особою, яка постраждала від домашнього насильства; обмеження спілкування з дитиною у разі, якщо домашнє насильство вчинено стосовно дитини або у її присутності; заборона наближатися на визначену відстань до місця, де особа, яка постраждала від домашнього насильства, може постійно чи тимчасово проживати, перебувати у зв'язку з роботою, навчанням, лікуванням чи з інших причин; заборона листування, телефонних переговорів з особою, яка постраждала від домашнього насильства та інші [3, ст. 91¹]. Проте, на нашу думку, ця норма є досить недосконалою і потребує доопрацювання. Враховуючи сучасні українські реалії, дуже спірним можна вважати такий обмежувальний захід, як заборона перебування в місці спільного проживання, оскільки далеко не в кожного громадянина України буде відповідна можливість змінити місце проживання, а держава навряд чи в змозі врегулювати це питання. Контроль за поведінкою засуджених покладається на органи пробації за місцем проживання засудженого [3, ч. 4 ст. 91¹]. Завданням цього органу є реалізація заходів, спрямованих на виправлення засуджених та запобігання вчиненню ними повторних кримінальних правопорушень.

Ще однією новелою, про яку варто згадати, є стаття 151² «Примушування до шлюбу». За вчинення цього злочину до кримінальної відповідальності будуть притягуватися особи, які примушували іншу особу до вступу в шлюб або до продовження примусово укладеного шлюбу, або до вступу у співжиття без укладання шлюбу, або до продовження такого співжиття, або спонукання з цією метою особи до переміщення на територію іншої держави, ніж та, в якій вона про-

живає [3, ст. 151²]. Введення такої норми є дуже важливим кроком у боротьбі безпосередньо з домашнім насильством, оскільки подібні дії в більшості випадків поєднуються саме з ним.

Таким чином, проаналізовані новели кримінального законодавства України дозволять практично реалізувати основні положення Стамбульської Конвенції. Як відзначають автори закону, це дає можливість удосконалити кримінальне та кримінальне процесуальне законодавство України для боротьби з насильством щодо жінок та з домашнім насильством, але слід зазначити, що подальшого доопрацювання потребують норми щодо обмежувальних заходів, оскільки законодавець не визначив їх правову природу, що буде ускладнювати правозастосування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Іщенко А. Домашнє насильство в Україні: скільки в країні жертв і що загрожує кривдникам [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://ukr.segodnya.ua/ukraine/domashnee-nasilie-v-ukraine-1099013.html>. — Назва з екрану.
2. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: довідник для членів парламенту. — К.: КІС, 2014. — 108 с.
3. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами [Електронний ресурс]: Закон України від 06.12.2017 р. № 2227-VIII— Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2227-19/paran6#n6>. — Назва з екрану.
4. Вербовська М.С. Новий закон проти домашнього насильства [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://zaxid.net/noviy_zakon_proti_domashnogo_nasilstva_n1443516. — Назва з екрану.